

Svenska skatter på engelska

Av docent Leif Mutén

Det är en stor händelse i vår skattelitteratur, när World Tax Series kommit fram till vårt land. På 652 sidor plus register ges den fylligaste och aktuellaste sammanfattning av vårt skattesystem, som överhuvudtaget existerar. Denna presentation föreligger märkligt nog på engelska. Den är resultatet av ett forskningsarbete, som sedan några år bedrivits vid Harvard-universitetets skatterättsliga institution i samarbete med Förenta Nationerna och med rikliga anslag från åtskilliga vetenskapsfonder och företag. I serien har tidigare presenterats skatterna i Australien, Brasilien, Mexico och Storbritannien, och fler rapporter är på väg.

Huvudförfattaren är Harvard-man och heter Martin Norr. Till sin hjälp har han utom landsmannen Frank J. Duffy haft landskamreraren Harry Sterner, varjämte åtskillig annan svensk expertis konsulterats. Boken skildrar alltså vårt skattesystem sett med utländska ögon, men Sterners medverkan borgar för att denna friska syn på våra inhemska problem inte vunnits till priset av alltför många missuppfattningar.

Själva uppläggningsen rymmer, efter en allmän inledning om vårt lands ekonomiska struktur och en smula historik, en detaljerad genomgång av den direkta beskattningen med tonvikt på inkomstbeskattningen, och en översikt av övriga skatter. Schemat är strikt bundet till den plan, som tillämpats för övriga skrifter i serien, och meningen härmed är att underlätta internationell jämförelse. Sam-

tidigt får man nog konstatera, att arbetet genom denna schematiska uppläggning blivit mindre lämpat för sträckläsning — upprepningarna är många, och samma stoff hade med lätthet kunnat koncentreras betydligt med ändringar i dispositionen.

Vad som speciellt synes ha fångat Norr är den avancerade användningen av beskattningen som konjunkturpolitiskt instrument. Avskrivnings- och lagervärderingsreglerna liksom bestämmelserna om investeringsfonder får en fyllig behandling med åtskilliga beundrande utrop om hur företagsvänligt skatteklimatet är här i landet. Dessa åsikter, ytterligare fördjupade i ett par amerikanska tidskriftsartiklar, har som bekant kommit till användning i den inhemska politiska debatten. Läsaren bör emellertid uppmärksamma, att samma emfas inte ges åt de punkter, där det svenska skattesystemet på ett för de skattskyldiga ofördelaktigt sätt avviker från det amerikanska.

I övrigt kan man, trots den klara och lättillgängliga språkliga framställningen, inte frångå arbetet en viss saklig torrhet. Mycket litet problemdiskussion får plats i schemat, och detta intryck förstärks genom den bristfälliga dokumentation, som nog är arbetets allvarligaste brist. Litteraturförteckningen och notapparaten är otillåtligt mager — vill man vara elak kan man säga, att författarna sökt skydda sig mot denna anmärkning genom att konsekvent glömma bort viktiga arbeten av praktiskt taget alla presumtiva recensenter.

Emellertid lär Skattenytts läsare inse vad det betyder, att i hela arbetet endast en enda, obetydlig artikel i denna tidskrift citerats, och då i andra hand, liksom att familjebeskattningen genomgås utan stöd av Lagergren-Lindquists arbete och skogsbeskattningen utan Ljungbergs. Varje hänvisning till Helmers avhandling om kringgående av skattelag saknas, trots att framställningen t ex av lundinmålen, förtäckt utdelning och 7 § Sf direkt skulle krävt detta. Skatterättens värderingsregler diskuteras utan hänvisning till Welinders bok med samma namn, och för de historiska avsnitten hänvisas till Rydin, medan Ebersteins magnum opus, Om skatt till stat och kommun, glömts bort i litteraturförteckningen (det finns i *en* fotnot). Av skattehandböckerna citeras Lundevall bara en gång, och då på ett ställe, där den helt bortglömda Skatt vid källan av Dahlgren m fl hellre bort användas. Resultatutjämningsproblemen diskuteras utan hänvisning till af Klerckers arbete, trots att synpunkterna tycks komma därifrån, och Hedborg-Lundell-Gårdins bok om Den nya företagsbeskattningen är helt bortglömd.

Tyvärr är boken alltså inte särskilt väl ägnad att tjäna den till ledning, som vill leta vidare i källorna. Men detta bör självfallet inte undanskymma att vad som står i boken tillfredsställer stora anspråk på korrekt information. För kriorättaren finns det i stort sett bara småfel. Några skall tas upp:

Barnreversräntor sägs (s. 95) vara avdragsgilla endast som periodiskt understöd utan att det skiljes mellan benefika och onerösa. Tveksamt är väl även, om det håller att som i deklarationsexemplet (s. 543 ff.) deklarerar benefik barnreversränta till vuxet, ej studerande barn som

periodiskt understöd, om därigenom upp-nås, att sparavdraget under inkomst av kapital kan utnyttjas.

Framställningen av reglerna om förlust på aktier (s. 212 f.) är ofullständig utan beaktande av praxis' hänsynstagande till att bokföringsmässig förlust på dotterbolagsaktier kan motsvaras av goodwillförmån e d,^{x/} som moderbolaget kunnat tillgodogöra sig utan motsvarande beskattning hos dotterbolaget för avyttring av förmånen. *v. l. 200*

Avskrivningsunderlaget för byggnad i rörelse (s. 288) lär i varje fall inte som huvudregel kunna sägas utgöra anskaffningskostnaden bestämd som den i bokföringen upptagna andelen av en total anskaffningskostnad avseende både byggnaden och samtidigt förvärvade andra tillgångar (t ex tomten). Hur omstridd denna fråga är, visar af Klerckers inlägg i Skattenytt 1960 s. 277.

Barnbidragsreformen 1947 försummas i den historiska genomgången (s. 74), vilket tycks bottna i missuppfattningen att 1947 års reform endast innebar skattefrihet för barnbidragen i stället för deras införande (s. 313). Hela diskussionen om bidrag eller avdrag kommer därigenom bort ur bilden. På samma sätt begränsas framställningen intill oklarhet när det gäller periodiska understöd (s. 324 ff.), därför att inget utrymme ägnas vare sig den historiska bakgrunden till de gällande bestämmelserna eller den aktuella diskussionen kring deras ändring. Det kan för övrigt också noteras som en förvånande brist, att frågan om understöd till och från utlandet inte tas upp, trots arbetets betonande av de internationella frågorna.

Bestämmelserna om ackumulerad inkomst (s. 329) refereras så, att läsaren

kan tro att de får användas för förlustutjämning eller förskjutning av ortsavdrag.

I anslutning till Geijer-Rosenquist-Sterner förklarar författarna på flera ställen (s. 373, 465 och 467), att fastighet i utlandet i realisationsvinsthänseende betraktas som lös egendom, eftersom inkomst därav utgör inkomst av kapital och inte av fastighet. Utan att vilja kategoriskt avvisa denna uppfattning tycker jag nog att en reservation hade varit på sin plats, så länge rättsfall inte redovisats — 35 § använder ju likväl som 38 § ordet fastighet, och där detta definieras, i 2 § KL, saknas varje förklaring att ordet allenast skulle ha avseende på fastighet i Sverige.

Redogörelsen för realisationsvinstgrundande fång (s. 376 f.) är delvis oklar, exempelvis när mottagande av fondaktier anges utgöra en onerös transaktion. Allt för kategoriskt är påståendet att vid blandade fång en uppdelning alltid skulle ske — i vissa fall har ju RR tillämpat huvudsaklighetsprincipen. Rätt beskattningsår för realisationsvinst (s. 378) påstås felaktigt vara försäljningsåret och icke det år likvid mottogs — RÅ 1950 ref. 5 ger (till skillnad från den på denna punkt icke helt lättlästa skattehandboken) klart besked om att denna regel gäller för bestämning av innehavsperioden, men att rätt beskattningsår för vinsten är det år, då den första delen av likviden mottogs.

Framställningen om jordbrukstaxering rymmer ett par oklarheter — sålunda när skogsbruk och jordbruk även på samma fastighet anges utgöra olika förvärvskällor (s. 398) och när tillfällig "agricultural activity" i samband med rörelse anses kunna redovisas som inkomst av rörelse. Felet i sistnämnda fall, är att anknytningen till fastighetens beskattningsnatur saknas. Som exempel på löpande försäljning

av kreatur anges försäljning på grund av sjukdom, vilket borde ha modifierats med hänsyn till de fall, då realisation ansetts föreligga vid epizooti (s. 404). Djurvärderingsreglerna vid bokföringsmässig redovisning har överhoppats.

Existensminimibestämmelserna (s. 527) sägs innebära, att avdrag kan medges med sådant belopp, att ortsavdrag plus extra avdrag täcker existensminimum, men detta är likväl endast förhållandet, när den beskattningsbara inkomsten därigenom nedbringas till noll. Överstiger den existensminimum, behövs inte så stort avdrag för att inkomsten minus därpå belöpande skatt ej skall underskrida existensminimibeloppet.

I översättningen av deklarationsblanketten (s. 560) anges under F 1 vinster å utländska premieobligationer skattepliktiga om de uppstår vid inlösen av obligationer, vilket väl får anses vara ett specialfall.

Ortsavdragsbestämmelserna refereras (s. 581) utan hänsyn till det förhöjda avdraget för ogift barnförsörjare utan vårdnad. Felaktigt är även påståendet, att taxeringsnämnden skulle kunna bestämma ortsavdraget på grundval av mantalslängden utan uppgifter från de skattskyldiga.

Den här framförda kritiken är som synes inte särskilt djupsinnig. Det är inte heller boken — dess ambition är att tala om hur det är, med försiktigt förbiglidande av kontroversiella problem. Det finns ingen som helst anledning att kritisera denna målsättning i och för sig. Och man bör i karaktären av de anförda, som regel skäligen oväsentliga exemplen på anmärkningar se en bekräftelse på att det här är fråga om ett mycket gediget arbete. I de utlovade supplementen kan inadvartenserna lätt rättas och dokumentationen kompletteras. Den svenska skattevärlden

bör med tacksamhet och respekt ta emot detta enastående arbete.

Det bör nämnas, att Martin Norr tillsammans med Claes Sandels i augusti 1960 utgivit en mindre skrift, The Corporate Income Taxation in Sweden, vilken tillhandahålles av Stockholms Enskilda Bank. Arbetet delar de förnämliga egenskaper i fråga om klarhet och vederhäftighet, som kännetecknar den stora boken om *Taxation in Sweden*.

Med hänsyn till att läsekretsen kan förmodas inte minst bestå av folk, som handlägger problem om i vilket EFTA-land de skall placera dotterbolag, kan det kanske vara nyttigt att båda böckerna är hållna i samma ljusa färger. Objektiva internationella skattetrycksjämförelser är ju i

praktiken nästan omöjliga att göra på ett sådant sätt, att de kan ge praktisk vägledning. Urvalet av fakta och betonande av olika problemställningar kan, som vi väl vet i valtider, göra det möjligt att två olika framställningar, båda med genomgående korrekta sakuppgifter, kan förmedla helt olikartade intryck av beskattningssituationen för de svenska företagen. Vårt näringsliv skulle sannolikt haft åtskilligt att förlora på Mr. Norrs verksamhet, om de båda böckerna varit av det svarta slaget.

M. Norr—F. J. Duffy—H. Sterner, *Taxation in Sweden*. Little Brown & Co., Boston 1959. 17.50 dollar.

M. Norr—C. Sandels, *The Corporate Income Tax in Sweden*. Stockholms Enskilda Bank, Stockholm 1960.